

ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΔΕΣ - Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Ένα σημαντικό και πολύπλευρο φαινόμενο που συνέβαλε καθοριστικά στην ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους, δικαιώνοντας τον αγώνα των Ελλήνων για Ελευθερία και Ανεξαρτησία, υπήρξε αδιαμφισβήτητα ο Φιλελληνισμός. Οι αγώνες και οι αγωνίες του υποδουλωμένου ελληνικού λαού συγκίνησαν τον δυτικό κόσμο και βρήκαν απήχηση ακόμη και σε απομακρυσμένες γωνιές της υφηλίου, όπου υπήρχαν αντίστοιχα αιτήματα.

Υπήρξε ένα δυναμικό κίνημα που επηρέασε διαφορετικούς μεταξύ τους, ανθρώπους, ανεξαρτήτως του φύλου ή της εθνικότητας τους. Ο οργανωμένος φιλελληνισμός ώθησε τους πολίτες να υιοθετήσουν κλασικές αξίες και ιδανικά, και να αναλάβουν στην κατεύθυνση αυτή δράσεις και πρωτοβουλίες.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι ευκαιρίες που προσέφερε το αίτημα για την απελευθέρωση της Ελλάδος, η Ελληνική Επανάσταση και το φιλελληνικό κίνημα, στην συμμετοχή γυναικών στα κοινά, στο δικαίωμα τους να παρεμβαίνουν αλλά και να διεκδικούν ισότιμο ρόλο στην κοινωνία.'

Ήταν πολλές οι φιλελληνίδες που δραστηριοποιήθηκαν δυναμικά στα τοπικά κομιτάτα, συνεργαζόμενες υποδειγματικά με τους άρρενες συνοδοιπόρους τους και μάλιστα σε πολλά μέρη υπήρξαν πρωτοπόρες διεκδικώντας την ίδρυση αυτόνομων γυναικείων φιλελληνικών επιτροπών. Από την άλλη πλευρά οι γυναίκες αυτές ήταν αντιμέτωπες με τις προκαταλήψεις μιας εποχής σοβαρών ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων. Την ίδια περίοδο οι υπόδουλες Ελληνίδες βίωναν μια σκληρή πραγματικότητα, εκτεθειμένες οι ίδιες και τα παιδιά τους, σε κάθε λογής βία και κακουχία και συχνά γίνονταν αντικείμενο αγοραπωλησιών σε τουρκικά σκλαβοπάζαρα ή μοιραίας αντίστασης, όπως οι ηρωικές γυναίκες του Ζαλόγγου.

Στο όνομα του φιλελληνισμού συμπαρατάχθηκαν άνθρωποι διαφορετικών εθνών καθώς αποτελούσε ένα υπερεθνικό κίνημα. Πόσοι φιλέλληνες εθελοντές, Γάλλοι, Γερμανοί, Ιταλοί, Ελβετοί κλπ. ήρθαν και πολέμησαν μαζί στην Ελλάδα κάτω από την ίδια σημαία ενώ λίγο καιρό πριν οι ίδιοι είχαν βρεθεί σε αντιμαχόμενες παρατάξεις στα πεδία μαχών της Ευρώπης.

Αντίστοιχα υπερεθνικός υπήρξε και ο χαρακτήρας του γυναικείου φιλελληνισμού. Για το λόγο αυτό οι Ελληνίδες που έχουν μάθει για την ύπαρξη φιλελληνίδων σε μέρη του δυτικού κόσμου, απευθύνονται σε εκείνες για να ζητήσουν βοήθεια.

Οι γυναίκες που συγκινήθηκαν στον δυτικό κόσμο από το ελληνικό ζήτημα ήταν πολλές και σίγουρα πολύ περισσότερες από τα ονόματα που διασώθηκαν έως σήμερα.

Ένα παράδειγμα είναι η έκκληση που απευθύνουν 31 Ελληνίδες το 1825, υπό τη λαμπρή λόγια Ευανθία Καΐρη(1799-1866). Στην έκκληση αυτή προς τις <<φίλες της Ελλάδος>> στην Αμερική εκφράζουν ανακούφιση για την ύπαρξη στο κόσμο των ανδρών και γυναικών που κατανοούν τα δεινά τους σε αντιπαράβολή με όσους Ευρωπαίους <<κλείνουν τα μάτια>> απέναντι στις σφαγές, τη φτώχεια και τη δυστυχία που μαστίζουν την Ελλάδα.

Η ανάγκη για προστασία των τέκνων, η μητρότητα και τα βιώματα της, η προστασία των τέκνων, η αγωνία για την εξασφάλιση του μέλλοντος τους και της διαφύλαξης της Πατρίδας που για τις ίδιες σήμαινε Εστία, αποτελούν σημεία ταύτισης για γυναίκες διαφορετικού μορφωτικού επιπέδου, κοινωνικής προέλευσης και εθνικής καταγωγής. Και οι γυναίκες έχουν και εκείνες τη δύναμη να επηρεάσουν τις καταστάσεις.

Η **Μαντώ Μαυρογένους** (1796-1848) στέλνει επιστολή προς τις φιλελληνίδες του Παρισιού ζητώντας τους <<να στραφούν προς τις βαθύτερες αλήθειες που διέπουν την ανθρωπότητα>>, και να επηρεάσουν τους άνδρες της Γαλλίας. Μέσω του Βρετανού αξιωματικού και Φιλέλληνα , Blaquiere, στέλνει επίσης επιστολή στις Αγγλίδες Φιλελληνίδες , και ζητά την παρέμβαση τους για δημιουργία ασύλου για τις γυναίκες και τα ορφανά παιδιά στην Εύβοια.

Μαντώ Μαυρογένους

Κάνοντας μια αναδρομή στις σημαντικότερες προσωπικότητες, θα δούμε πως διαφαίνεται έντονο το στίγμα που άφησαν επί των ιστορικών εξελίξεων.

Καταρχάς, οι απόπειρες που απέβλεπαν στην στήριξη των Ελλήνων χρονολογούνται πριν την έκρηξη της επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες τον Φεβρουάριο του

1821. Πολλές γυναίκες με λαμπρή προσωπικότητα πρωτοπόρησαν με τη δράση τους κατά την προεπαναστατική περίοδο και εξοικείωσαν την κοινή γνώμη με το αίτημα για τη απελευθέρωση της Ελλάδος.

Μια κυρία της υψηλής γαλλικής κοινωνίας, πασίγνωστη για τη δυναμική της προσωπικότητα και τις φιλελεύθερες ιδέες της, ήταν η **Madame de Stael** (1766-1817), Γαλλίδα λογοτέχνης και φιλελληνίδα, η οποία συνδέθηκε με το Λόρδο Βύρωνα.

Madame de Stael

Η λόγια **Ελισάβετ Σάντη Λουμάκη-Chenier** (1729-1808), γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Ήταν σύζυγος διπλωμάτη και κατείχε μια κεντρική θέση στον πνευματικό κόσμο του Παρισιού. Το φιλολογικό της σαλόνι ήταν σημείο συνάντησης για τη διανοήση της γαλλικής πρωτεύουσας στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Εκεί και υπό την καθοδήγηση της Λουμάκη, έλαβαν χώρα οι ζυμώσεις και διεργασίες που οδήγησαν στη σύσταση του Ελληνόγλωσσου Ξενοδοχείου <<Hotel Hellenophone>>, της πρώτης μυστικής προεπαναστατικής οργάνωσης με στόχο την απελευθέρωση της Ελλάδας. Στην οργάνωση αυτή εκπαιδεύτηκε ο Αθανάσιος Τσακάλωφ, ένας εκ των τριών ιδρυτών της πατριωτικής Φιλικής Εταιρείας. Το Ελληνόγλωσσο Ξενοδοχείο αποσκοπούσε στην στρατολόγηση νέων μελών και ακόμη και στην αποστολή όπλων στην Ελλάδα για τη προετοιμασία της επανάστασης που αναμενόταν.

Ελισάβετ Σάντη Λουμάκη-Chenier

Μια άλλη φωτισμένη Ελληνίδα αριστοκρατικής καταγωγής, διαδραμάτισε αντίστοιχο ρόλο μετατρέποντας δέκα χρόνια αργότερα το δικό της σαλόνι στο επιτελικό κέντρο όπου λάμβαναν χώρα οι ζυμώσεις και στρατηγικές αποφάσεις της Φιλικής εταιρείας.

Πρόκειται για την **Ελισάβετ Υψηλάντη** (1768-1866), την μητέρα του Αλέξανδρου και του Δημητρίου Υψηλάντη.

Ελισάβετ Υψηλάντη

Στο δικό της σαλόνι ελήφθη η τελική απόφαση για την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης και εκεί συντάχθηκε ακόμη και η εμβληματική προκήρυξη:

<<Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδας>>

Μάλιστα πριν την υπογράψει ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, ζήτησε από τη μητέρα του να διαθέσει όλη την ακίνητη περιουσία της οικογένειας στον αγώνα και όταν αυτή δέχτηκε της φίλησε το χέρι.

Η Ρωξάνα Στούρτζα (1786-1844), γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη και ήταν κυρία επί των Τιμών της τσαρίνας Ελισάβετ. Ανέπτυξε μια σημαντική , διανοητική και πολιτική σχέση με τον Ιωάννη Καποδίστρια, ακολουθώντας τον ίδιο και τον τσάρο στο Συνέδριο της Βιέννης(1815). Εκεί γνωρίστηκε με τον Ανθιμο Γαζή και τον μητροπολίτη Ουγγροβλαχίας Ιγνάτιο και αποφάσισαν να συνιδρύσουν την κεκαλυμμένα φιλο-επαναστατική <<Φιλόμουσο Εταιρεία>>.

Η στοχοποίηση της από τον υπουργό Εξωτερικών της Αυστριακής Αυτοκρατορίας Klemens von Metternich (1773-1859) ήταν θέμα χρόνου. Η Στούρτζα δεν πτοήθηκε από την απόφαση του, να διαλύσει το γραφείο της Εταιρείας στη Βιέννη και δραστηριοποιήθηκε υπέρ των Ελλήνων που σπούδαζαν εκεί μέσω εράνων. Επιχείρησε μάλιστα με διάφορες πρωτοβουλίες να κινητοποιήσει τη διεθνή κοινή γνώμη υπέρ της ελληνικής υπόθεσης. Μετά την έκρηξη της Ελληνικής Επανάστασης, περιέθαλπε στη Ρωσία τους κατατρεγμένους Έλληνες που έφταναν στην Οδησό, με την πολύτιμη αρωγή της τσαρίνας Ελισάβετ, η οποία είχε προσφέρει και σημαντικά ποσά ως συνδρομήτρια της Φιλόμουσου εταιρείας της Βιέννης.

Ρωξάνα Στούρτζα

Η σύζυγος του Αλέξανδρου ,τσαρίνα Ελισάβετ, δεν αποτέλεσε τη μόνη περίπτωση μέλους βασιλικής οικογενείας που δραστηριοποιήθηκε υπέρ των Ελλήνων .Η **Caroline von Braunschweig-Wolfenbutell (1768-1821)**, σύζυγος του βασιλέα Γεωργίου Δ΄ του Ηνωμένου Βασιλείου , υπήρξε φιλελληνίδα και στήριξε ένθερμα τη Φιλόμουσο Εταιρεία και τους σκοπούς της.

Caroline von Braunschweig-Wolfenbuttel

Εντυπωσιακή είναι ακόμη η δράση της πριγκίπισσας **Sophia Albertina της Σουηδίας** (1753-1829) η οποία με την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης ίδρυσε γυναικείο φιλελληνικό κομιτάτο, μετατρέποντας τα ανάκτορα σε κέντρο του φιλελληνισμού. Εκατοντάδες γυναίκες έσπευδαν εκεί, για να δώσουν χρήματα και να ενισχύσουν τον απελευθερωτικό αγώνα των Ελλήνων.

Εικόνα 1 Sophia Albertina της Σουηδίας

Ακόμη και η πριγκίπισσα της Ορλεάνης **Louise Marie Therese Charlotte Isabelle d'Orleans** (1812-1850) και όλος ο βασιλικός οίκος, είχαν ταχθεί υπέρ των Ελλήνων.

Σε ένα μόνο έρανο η πριγκίπισσα της Ορλεάνης προσέφερε 3000 Φράγκα υπέρ των Ελλήνων.

Louise Marie Therese Charlotte Isabelle

Το ίδιο παράδειγμα ακολούθησαν πολλές ευγενείς και καλλιεργημένες κυρίες που δέσποζαν στην κοσμική ζωή των πρωτευουσών της Ευρώπης. Μετέτρεψαν τα σαλόνια τους σε χώρο συνάντησης φιλελλήνων και πρωτοστατούσαν σε διάφορες φιλανθρωπικές δραστηριότητες. Οι ζυμώσεις που έλαβαν χώρα εκεί ήταν καίριες για την υλική στήριξη των Ελλήνων. Η φιλελληνική δραστηριότητα τους δεν υστερούσε σε τίποτα από αυτή των ανδρών.

Η Anna Eynard-Lullin (1793-1868), Ελβετή ζωγράφος και φιλάνθρωπος , ίδρυσε στη Γενεύη φιλελληνικό κομιτάτο γυναικών , διοργάνωσε φιλελληνικές παραστάσεις, δεξιώσεις και συναυλίες συγκεντρώνοντας συστηματικά χρήματα και διάφορα είδη για τους επαναστατημένους Έλληνες.

Anna Eynard Lullin

Η Emilia Sczaniecka (1804-1896), που έδρασε στη πόλη Poznan και εξαρχής ταυτίστηκε με τον ελληνικό αγώνα για Ανεξαρτησία, ήταν η <<Μπουμπουλίνα της Πολωνίας>>. Ίδρυσε την <<Επιτροπή Βοηθείας προς τους Έλληνες>> και οργάνωσε εράνους για τα ορφανά τέκνα των αγωνιστών , όπως και για την περίθαλψη των τραυματιών. Οι άνθρωποι που ενεπλάκησαν στο ελληνικό ζήτημα, το έκαναν πολλές φορές ακόμη και με κίνδυνο της ζωής τους ή και προσωπικό κόστος.

Emilia Sczaniecka

Η εξαγορά Ελλήνων από σκλαβοπάζαρα και οι υιοθεσίες ορφανών παιδιών από την Ελλάδα ήταν άλλα δύο δύσκολα πεδία δράσης για τα οποία ενδιαφέρθηκαν οι φιλελληνίδες. Προϋπέθεταν προσωπική εμπλοκή και κόστος, υλικό και συναισθηματικό. Ειδικότερα η ίδρυση πολλών σχολείων αλλά κυρίως οι υιοθεσίες Ελληνοπαίδων, στα οποία προσφερόταν μια δεύτερη ζωή στην Ευρώπη ή τις ΗΠΑ, αποτελούσαν σαφώς γεγονότα τα οποία μεταμόρφωναν τις ζωές των εμπλεκομένων για πάντα και γι' αυτό συγκινούν έως σήμερα.

Όπως διαπιστώνεται από την παραπάνω, σύντομη αναδρομή η παρουσία των γυναικών στο φιλελληνικό κίνημα δεν είναι απλά συνοδευτική αλλά ουσιαστικότητα.

Ήταν τόσο σπουδαίο και άξιο μνείας, το έργο που προσέφεραν στην πατρίδα μας, αυτές οι γενναίες γυναίκες και φιλελληνίδες..

Ήλθαν σε αντιπαράθεση με πρόσωπα που διέθεταν πολιτική ισχύ και αποδείχθηκαν ισάξιες συνοδοιπόροι των αρρένων φιλελλήνων. Άσκησαν σημαντική επιρροή σε άνδρες και γυναίκες , επηρεάζοντας τον ρου της Ιστορίας και των πολιτικών εξελίξεων , σε μια εποχή που οι γυναίκες στον δυτικό κόσμο δεν είχαν κατακτήσει ούτε το δικαίωμα ψήφου , ούτε καν ισότιμη συμμετοχή στην κοινωνία με τους άνδρες. Συνδέθηκαν με γυναίκες από άλλες χώρες και ενθάρρυναν, ηθικά και υλικά,

τις αγωνιστικές προσπάθειες των Ελλήνων και των Ελληνίδων. Με τις σκέψεις και τις δράσεις τους προσέφεραν ανακούφιση , φροντίδα και ελπίδα στους Έλληνες. Μεριμνήσαν για την εκπαίδευση και την φροντίδα των κορασίδων στην Ελλάδα και μέσω υιοθεσιών προσέφεραν μια δεύτερη ζωή σε πολλά Ελληνόπουλα που ο πόλεμος τους στέρησε τους γονείς και το μέλλον τους.

Καραγκούνη Νίκη
Κοινωνική Ανθρωπολόγος

Βιβλιογραφία

Storiacontroversa.blogspot.com-Γυναίκες Φιλέλληνίδες.

www.inewsgr.org

Εταιρεία για τον Ελληνισμό και τον Φιλελληνισμό.